

vlada za to deco kaj ukrenila. Priporočali bi tudi otvoritev kuhinje, kjer bi otroci revnih staršev, zlasti delavcev, dobivali vsaj kosilo. Radi strašnega pomanjkanja živil v Nemški Avstriji, kateri so Borovlje spadale 6 mesecev, je tu vse, staro in mlado, popolnoma sestradano. Cene nekaterim živilom, posebno mesu, se morajo na vsak način znižati.

— **Na poklonitveno brzojavko** celjske ljudskošolske mladine in njenega učiteljstva h godu Nj. Veličanstva kralja Petra I. je došla iz Beograda sledeča brzojavna zahvala: »Iskreno blagodarim na pozdravu — Petar«.

— **Osebnosti vesti.** Imenovan so na državni obrtni šoli v Ljubljani za profesorje v IX. čin. razredu: gradbeni adjunkt inž. Ivan Mahnič, strojni adjunkt, inž. Stane Premelč, in gradbeni praktikant inž. Lev Novak. Nadomestni učitelj na gimnaziji v Celju Ivan Steblovnik je imenovan za pravega učitelja v IX. čin. razred. Inž. Friderik Meinberger, strojni adjunkt juž. žel. je imenovan za asistenta za strojno risanje na začasnem tehniško-visokoškem tečaju v Ljubljani.

— **Vstanovitev »šolske čitalnice«** v Grebinju na Koroškem. Na Petra dan, dne 12. julija 1919, je bila ustanovljena v Grebinju, »narodna in šolska čitalnica«. Dne 13. t. m. je bilo v ta namen nabrano pri narodni veselici 370 kron. A za to svoto ni mogoče nakupiti nobenih knjig. Zato se obrača nar. odbor na vse zavedne Slovence in Slovenke, z iskreno prošnjo: kdor ima kako, za naše razmere primerne knjige, poučne ali razvedrilne pomena, naj blagovolji jo nam podariti. Smo prepričani, da v župniščih, šolah in pri zasebnikih leži mnogo take dušne hrane, brez vsake koristi. Usmilite se torej našega ljudstva in posebno našega vzgoje potrebne naraščanja, naše šolske mladine in pomagajte nam utrditi in razširiti našo ljudsko in šolsko knjižnico. Knjige blagovolite poslati na »krajevni narodni odbor v Grebinju«.

— **Iz Gorij.** Škof Slomšek je nekdanj veljal za dobrega pedagoga. Pisal je: Če hočemo, da bodo narodne šole prinašale pravi blagoslov, je k temu treba, složno delovanje med duševnim pastirjem in učiteljstvom neobhodno potrebno. V njegovih pesmih beremo: Cerkev in šola sestrici sta dve, druga brez druge biti ne sme. Vsi pametni učitelji in duhovniki so se po tem pravilu ravnali povsod in dozdaj tudi pri nas, odslej pa ne več, vsaj pri nas ne, odkar imamo novega g. kaplana. Pretekli četrtek so imeli otroci iz I. razr. prvo sv. obhajilo. Nadzorstvo v cerkvi in pred cerkvijo ni bilo. Ženske so glasno godrnjale in se krezale zaradi, za nad gđ. učiteljicami, ki baje nista storili svoje dolžnosti. Pa nju ne zadene nobena krivda, ampak g. katehetu se ni vredno zdelo naznaniti ne šol. vodstvu ne njima dneva in ure te slovesnosti in ja povabiti k nadzorovanju otrok. Drug slučaj. Pomladi je katehet priredil veselico s šol. otroci brez dovoljenja in vednosti šol. oblasti. Igro je poleg njega poučevala tudi neka cerkvena pevka. Učiteljici proučiti za sodelovanje pri veselici, bilo bi nečastno. Te šolske veselice se ni udeležil nikdo od učiteljstva, ker ni bil nobeden povabljen. Več pojasnila menda ni potreba. Ta dva slučaja kažeta neko posebno metodo, kako je treba delati razdor in trgtati med šolo in cerkvijo.

— **Mestni šolski svet v Celju** je imel po dolgem času dne 10. t. m. zopet svojo sejo, v kateri se je konstatiralo, da je napredek v mestni ljudski šoli zelo dovoljen in da se nemški učenci pridno uče slovensčine. Slovenski razredi so polni, nemški le slabo obiskani, vsled česar je bila predlagana sklenjena združitev deških in dekliških nemških vzporednic v mešane razrede. Deške nemške vzporednice na meščanski šoli se vsled minimalnega obiska s prihodnjim šolskim letom opuste, pač pa se dovoli hospitiranje dečkov na nemških dekliških vzporednicah. Slovenska deška meščanska šola bo s prihodnjim šolskim letom štirirazredna. Največje težkoče dela namestitve vseh teh šol in trgovske šole. Sklenilo se je, da se preseli deška meščanska šola iz ljudske šole v dekliško meščansko v Vodnikovu ulici, trgovska šola pa dobi svoje prostore v ljudski šoli. Ali bo pa ta za se imela dovolj prostora, je zaenkrat še odprto vprašanje. Uredi se namestitve slug. Rešitev vprašanja sirotinskega doma se prepusti s potrebnim nasvetom mestnemu občinskemu svetu. Mestni otroški vrtec se zaenkrat ne otvori, s poslopjem nemškega okoliškega vrtca razpolaga mestna občina. Rešijo se še nekatera interna šolska vprašanja.

— **Mestna trgovska šola v Celju.** Vpisovanje v dvorazredno deško trgovsko šolo in pripravljani letnik ter v dvorazredno dekliško trgovsko šolo za šolsko leto 1919/20 se vrši 16. in 17. septem-

bra 1919 od 9. do 12. ter od 15. do 17. ure. Pojasnila (ustna ali pismena) o sprejemu, stanovanjih, preskrbi i. dr. daje — »Ravnateljstvo mestne trgovske šole v Celju«.

— **Na celjski gimnaziji** je nameščen kot stalni učitelj klasičnih jezikov Fr. Mravljak, kot namestni učitelji pa Friderik Kmet, Jakob Cimerman in Ivan Steblovnik.

— **Gimnazija v Velikovcu.** S prihodnjim šolskim letom se namerava otvoriti v Velikovcu prvi gimnazijski razred. To bo velikega pomena ne le za mesto, ampak tudi za prebivalce celega okraja, da cele Spodnje Koroške.

— **Osebnosti vesti.** Iz seje deželne vlade: Namestni učitelj na državni gimnaziji v Celju. Mirko Kmet je imenovan za pravega učitelja v IX. čin. razredu. — Učiteljski suplent na državni kmetijski šoli na Grmu Josip Leon Golmajer je stalno nameščen na kmetijski šoli na Grmu in pomaknjen v IX. čin. razred drž. uradnikov. Tajniškemu pristavu slovenske kmetijske družbe v Ljubljani Francu Koprivšek je bila podeljena služba strokovnega učitelja kmetijski šoli v St. Jurju.

— **Kmetijska gospodinska šola v Kočevju.** Deželna vlada je pritrdila ustanovitvi enoletne kmetijske gospodinske šole za kmetijska dekleta na zavodu usmiljenk v Kočevju pod stalnim nadzorstvom oddelka za kmetijstvo.

— **Neobvezna okrajna učiteljska skupščina novomeškega učiteljstva** se je vršila dne 16. julija 1919 v novomeški gimnaziji. Kljub zelo neugodnemu vremenu se je zbralo učiteljstvo skoraj polnoštevilno. Bilo jih je 70. S tem je pač pokazalo učiteljstvo novomeškega okraja, da se ne straši nikakih zaprek za dobrobit in razvoj šolstva; s trdno voljo in vztrajnostjo se premaga vse. Za napredek šolstva se žrtvuje vse.

Predsednik, okrajni šolski nadzornik Janko Grad otvori ob 8 uri skupščino. Za namestnika imenuje tovariša Matkota, za zapisničarja pa sta bila z vzklikom izbrana pater Janez ter tovarišica Hladnikova. V otvorilnem nagovoru konstatira za zadovoljstvom in veseljem, da je učiteljstvo novomeškega okraja kljub vsem težkočam in zaprekam vršilo tudi v vojnem času z veliko vnemo svojo dolžnost. Šola je trpela mnogo. Trudaljubivosti učiteljstva se je zahvaliti, da je ostala vsaj na tej stopnji, in da je delovala napram vsem težnjam s takim uspehom. Vesel pojav je tudi to, da se je učiteljstvo na tej prostovoljni skupščini zbralo iz celega okraja. Iz najbolj oddaljenih krajev je prihitelo učiteljstvo, ker je željno slišati zopet kaj novega. V svojem govoru se spominja tudi dragih tovarišev, ki jih je prezgodnja smrt vzela iz naše srede; na bojišču sta padla in žrtvovala svoje življenje tovariša Fran Kavčič ter Janko Muha, nedavno pa je preminul tovariš M. Jenko. V znak spoštovanja do umrlih je učiteljstvo stoji poslušalo te besede.

1. Nato je podal svoje didaktično poročilo okrajni nadzornik. Iz poročila je razvidno, da je učiteljstvo delovalo povsod z dobrim uspehom kljub pomanjkanju učil in samoučil. Posluževalo se je povsod najnovejših metod. Med poročilom okr. šol. nadzornika pa je došlo poročilo višjega šolskega sveta, ki odobrava sklep novomeškega učiteljstva, da priredi neobvezno okrajno učiteljsko skupščino. Višji šolski svet bo skrbel, da se bodo prirejele v bodoče zopet redne okrajne učiteljske konference.

2. Podrobni učni načrti za zgodovinski pouk so bili zlasti nekateri, vzorni, izboreni uvod nam je prebrala tovarišica Strumbeleva. Referirali so: tovarišica Hribarjeva za enorazrednice, tovariš Kozelj in Štular za dvo- in trirazrednice, tovarišica Jerajeva in Ropasova za štirikonsno petrazrednice. Precej dolgotrajna debata je dokazala velikansko potrebo preuredbe zgodovinskega pouka. Učiteljstvo se v polni meri zaveda svojih dolžnosti. Izvoljen je bil devetčlanski odbor, ki naj podrobno učne načrte za vse kategorije šol proučuje ter poskrbi za razmnožitev teh načrtov.

3. O zemljepisnem pouku je poročal tov. Zupančič. Ne poznamo mej, ki jih nam ustvarijo pariški mogočniki. Vse, koder biva slovenski rod, je naše. Zemljevidi morajo biti tudi v tem smislu prirejeni. Iredentizem naj se vzgaja že v ljudski šoli. Žel je splošno pohvalo. Naprosi se ga da objavi svoj referat v »Popotniku«.

4. Glede učnih knjig za šolsko leto 1919-20 je poročal tov. Matko. Novih učnih knjig za prihodnje leto še ne bomo dobili: pač pa je izšel — kakor je izvedel — nek pripomoček k dosedanjim berilom in ta naj se nabavi. V letu 1920-21, pa hočemo imeti nove učne knjige. Sprejela se je tozadevna resolucija.

5. Samoučila — poroča tov. Vidmar. Za uspešen pouk in napredek v naši šoli

je neobhodno potrebno, da ima učenec vsaj najpotrebnejša samoučila. Država naj vzame nabavo istih v svoje roke ter naj poskrbi, da dobe otroci, oziroma šole potrebni material po zmernih cenah. Prepreči naj, da ne bodo gotovi »Izaki in Jakobi« odirali tudi šolsko mladež. Sprejeta je bila tozadevna resolucija, ki zahteva, da se nabava samoučil, zlasti zvezkov, preskrbi že za prihodnje šolsko leto.

6. Glede šolskih tiskovin — poročevalc tov. Gebauer — se je sklenilo, da naj ostanejo v rabi stare tiskovine toliko časa, dokler je zaloga. Ker pa imajo nekateri šole dosedanjih tiskovin za več let, naj bi nekaj teh prevzele one šole, ki naročajo tiskovine sproti. V vseh uradnih spisih in knjigah naj se pišejo ženska imena s končnicami kakor Hribarjeva, Ropasova, Strumbeleva itd., krstno ime pa naj se stavi vedno pred priimek.

7. Raznoterosti: Podalo se je več raznih predlogov, ki so bili vsi z malimi izpremembami in dostavki soglasno sprejeti. Sprejeta je bila tudi sledeča izjava. Učiteljstvo novomeškega okraja, zbrano dne 16. julija 1919 na prostovoljni okrajni učiteljski skupščini, slovesno izjavlja, da nadučitelj Ivan Strukelj iz Viča pri Ljubljani, svoječasni šolski nadzornik novomeškega okraja, med učiteljstvom v narodnem oziru ni pustil pristašev. Učiteljstvo mu izreka v oči gled njegovemu postopanju na viški šoli svoje obžalovanje, če so vesti »Slov. Naroda« od 3. in 9. julija t. l. resnične. Gotovi krogi so se sicer nekoliko vznemirili ter so hoteli izjavo izključiti od današnjega zborovanja. Ker pa je večina zahtevala, je bila izjava sprejeta. Pri protiglasovnju ni glasoval nihče.

Tovariš Zupančič prečita udanostno izjavo Nj. Veličanstvu kralju Petru, ki je bila brzojavno odposlana kabinetni pisarni.

Ker je bil dnevni red izčrpan, je predsednik zaključil skupščino. Zahvali se tovarišicam in tovarišem poročevalcem ter vsem udeležencem. Pozove vse navzoče, da s 3 kratnim »Slava-klicem« pokažejo udanost in zvestobo Nj. Veličanstvu. Nato pa zaori »Bože pravde«.

Tovariš Matko se zahvali predsedniku za vzorno vodstvo skupščine, učiteljstvo se je razšlo z zavestjo, da je storilo napram šoli, narodu in državi več nego svojo dolžnost.

— **Trgovska šola v Novem mestu.** V Novem mestu se namerava v prihodnjem šolskem letu ustanoviti dvorazredna trgovska šola z enoletnim pripravljalnim tečajem, ki bi bila dostopna dečkom in deklicam. V pripravljalni tečaj se bodo sprejemali učenci, ki so dovršili ljudsko šolo in spolnili svoje 13. leto vsaj še tekom tistega leta. Za sprejem v trgovski prvi letnik pa je predpisano dovršenje 14. leta vsaj tekom leta in pa uspešen obisk ljudske šole. Poleg tega je sprejem odvisen od uspešnega izida sprejemnega izpita, ki pa odpade pri učencih, ki so z uspehom dovršili 4. razred kake srednje šole, popolno meščansko šolo ali pripravljalni tečaj. Starši učencev, ki prihajajo v poštev in bi imeli veselje do trgovskega študija, naj blagovolijo to v lastnem interesu takoj naznaniti »Gremiju trgovcev v Novem mestu«.

— **50. Izvestje državne gimnazije v Ptujju** izkazuje koncem šol. leta 1918-19 211 učencev, med temi 5 privatistov in 20 hospitantov. Od teh jih je 72 Slovencev, 138 Nemcev in 1 Čeh. Po ver: 180 rim. kat., 20 evang. in 1 moh. Uspehi so bili: 32 odlično sposobnih, 143 sposobnih, 4 vobče sposobnih, 16 nesposobnih, 13 s ponavljalnim izpitom in 3 neizprašani.

— **Muzikalije na prodaj.** Nek tovariš proda po ceni večimoma muzikalije Glas. Matic. (I-XXX.) nekaj Volaričevih, Hajdrihovi, Gerbičevih, Kuba; Narod. pesmi (8 zvez.) Nedvedove Maške in Marijše. Niedergesäss: Handbuch der spec. Methodik. Naslov se zve pri uredništvu, ako se pošlje znamko za odgovor.

Polemika.

Posirovelost vojakov na koroški fronti pripisovati moderni šoli je več, kot nepremišljeno. (Dopis.) Glavni vzroki splošne posirovelosti so pač vojska, kateri še ni bilo enake, slaba družba, pijančevanje in pomanjkanje človekoljubja. Šoli se pač ne more očitati, da ni vselej in povsod pospeševala le dobro in blago, a izpremeniti vse zemljane v angelje, te moči — žal — nima. Kdo je učil, vzpodbujal, deloval vzgledneje in intenzivneje kakor Kristus in vendar, kakšni so bili ljudje, ki so hodili k njemu v šolo? Dobri in slabi. Šola z vsem svojim notranjim in zunanjim ustrojem, kakor s posameznimi predmeti,

učinkuje vzgojno. Na čelu predmetom stoji verouk. Ta je po svojem bistvu poklican, bolj kakor katerikoli drugi predmet, vzgajati dobrega človeka. Ker se pa sliši, da tudi njegovi nauki ne rode zaježenega sadu, bi bilo zanj umestno, da se podpre s poukom o morali in lepem vedenju. Glavni vzgojni faktorji so dom, šola in cerkev. Pri neuspehih, krivdo zvratači le na enega, ostala dva pa prezreti, je nepravilno. Ali se pa starši zavedajo svoje visoke vzgojne naloge? Povečini ne! Tu bi bila na mestu predavanja potovalnih učiteljev, otvarjanje ljudskih (ne strankarskih) domov, in čitalnic ter gospodinskih šol. V prvi vrsti bi bilo treba poudarjati potrebo skupnega delovanja šole z domom ter opozoriti na škodljivost rovarjenja zoper šolo v družtvih in časnikih, kjer bi bilo na mestu, jo podpirati. Toliko objektivno k »Slovenčevem« članku »Organizirajmo boj proti posurovelosti« z dne 25. julija 1919.

F. **O šolskih knjigah.** Božo Račić pravi, da naj oni, ki je, kar se tiče šolskih knjig, drugih misli kakor on pove svoje mnenje. Jaz mu povem, da se popolnoma strinjam s tovarišem Potočnikom in da se tudi meni zdi sramotno, da bi še v bodoče rabili knjige iz zaloge šolskih knjig na Dunaju. Velika carina, pomanjkanje tiskarskih potrebščin, to niso razlogi, da se ne bi smele premeniti knjige. Če je za časopise dovolj papirja in tiskovnih potrebščin, zakaj bi jih ne bilo za knjige.

Šolska knjiga prodre v vsako hišo in nikakor ni prav, da bi otroci še zdaj brali staro avstrijsko himno: »Bog ohrani« in pa razne zlagane sestavke o lepih lastnostih Habsburgovcev. Saj je kmetiško ljudstvo že itak preveč avstrijsko in nasplošno rovavi proti ujedini in sploh proti Srbom, to Božo Račić lahko vidi sam v njegovem okraju. Nujno potrebno je, da se iz šolskih knjig takoj odstranijo vsi sestavki, ki pojejo slavo Habsburgovcem. Iz »Abecednika« bi se iztrgala cesarska pesem. Iz »Berila za obče ljudske šole II. del« tudi ces. pesem, »Živi svetli cesar naš«, »Presvetla cesarica in učenka«, »Naš cesar reši dečka«, »Dobrosrčnost cesarja F. J. I.« »Drugo berilo« ima 20 berilnih sestavkov ter vrste, »Tretje berilo« 15 in berilo za pon. šole tudi nekaj.

S tem, da se odstranijo omenjeni sestavki, bi bil za enkrat izločen strup iz beril. Namesto njega pa bi bilo treba potem leka. Tega pa naj bi nudili sestavki iz jugoslovanske zgodovine.

Račić pravi, da smo se tudi mi učili iz knjig, ki so bile pisane v avstrijskem duhu, pa se nismo okužili. Na to mu odgovorim, da baš tu tiči vzrok, da je še 90 % okuženih, ki čutijo več ali manj učinke avstrijskega strupa, ki so ga zajemali v nežni otroški dobi, iz šolskih knjig. Tovariš Potočnik ima prav, ko trdi, da je treba radikalnega sredstva, in to takoj.

Živa beseda zadene učence v šoli in to le v šoli, dočim mrtva črka, ki postane s čitanjem doma istotako živa beseda, zastruplja tudi starše, ki delujejo silno na otrokovo dušo. Ne preostaja nam tedaj nič drugega nego to, da dobimo čimprej prenovljene knjige, ki bi naj bile preponejene z jugoslovanskim duhom. Truditi in prizadevati si moramo, da vzgojimo zdrav narod, zato nikakor ni vsejedno, kakšno čtivo upotrebljujemo. Kdor je za to, da se še v bodoče šopiri po šolskih knjigah habsburška zgodovina, ta si želi stare Avstrije in vislic, mogoče nazaj? —

Po mojih mislih je šolska knjiga prva in najnujnejša potreba, za katero morajo doprinesiti nekoliko žrtev vsa tiskarska podjetja s tem, da odstojijo papir.

Ako misli Račić, da je samo časopisje v današnjih časih dobro orožje in če bi isto prestalo, da bi to pomenilo hud udarec za nas, potem bi človek lahko mislil, da premalo pozna pomen šolske knjige.

Prva in glavna stvar je danes probuda naroda, za kar se ne sme štediti, če velja tudi tisoče. To, kar damo za narodovo probudo, ni proč vržen denar, ampak je naloženo nepregledno visoko.

Torej takoj vsi na delo, da dobimo čimprej nove šolske knjige in te pisane v jugoslovanskem duhu. Franjo Lovšin.

Književnost in umetnost.

Koncertni in gledališki večer »Kluba Beogradskih Maturanata« je privabil v ponedeljek dne 21. julija 1919, v gledališče ogromno množico ljudi. Razpoloženje je bilo seveda nad vse slavnostno, saj je imela naša mladina najodličnejšega gosta v posetih, brata, ki ga do sedaj ni smela poznati. h kateremu se ni smela nikoli glasiti, kaj šele, da bi ga pozdravila v svoji sredi. Uvodno besedo je imel orkester »Kluba B. M.«. Zaigral je Marche Amen Gavotte tako, kakor pač morejo